EARLY MODERN WORKSHOP: Jewish History Resources

Volume 8: Egodocuments: Revelation of the Self in the Early Modern Period, 2011, University of Texas at Austin, August 21-23

Personal Life in the Context of Personal Death

Avriel Bar-Levav, The Open University of Israel, Israel

ABSTRACT: In his ethical will, R. Naphtali Ha-Kohen Katz (1650? - 1719), a central rabbinic figure in his time, gives specific instructions for death rituals that he wants, and also addresses his family in warm words, while mentioning meaningful events of his past. The presentation will analyze this personal voice of the beginning of the 18th century.

This presentation is for the following text(s):

- The Ethical Will of R. Naphtali Ha-Kohen Katz

Copyright © 2012 Early Modern Workshop

EARLY MODERN WORKSHOP: Jewish History Resources

Volume 8: Egodocuments: Revelation of the Self in the Early Modern Period, 2011, University of Texas at Austin, August 21-23

Introduction to the Ethical Will of R. Naphtali Ha-Kohen Katz

Avriel Bar-Levav, The Open University of Israel, Israel

A famous and central rabbi in the Ashkenzi world of his time, R. Naphtali Ha-Kohen Katz (Stepan, Volhnia ca. 1650 – Orta Kiya, Turkey 1719) had a life of wanderings. He was born to a family of scholars and rabbis that was connected to the *Maharal* of Prague, and was captured by the Tatars as a young child. After he was released he became a great scholar and a practical kabbalist, was rabbi of Poznan, and than rabbi of Frankfurt am Main. The fire that reduced the Jewish quarter to ashes in 1709, which started from his home, ended his career, and he was arrested and had to leave the city. He died near Constantinople on his way to the Land of Israel and was buried there. In his lifetime he published one big book – *Semichat Hachamim,* Frankfurt am Main 1704-1706. He began also to print *Pi Yesharim* in Frankfurt am Oder in 1704, but the printing stopped after only the first sheets of paper had been printed. Ten years after his death his ethical will was published for the first time in Berlin in 1729, and again in Constantinople in 1734, this time in the framework of another book of R. Naphtali, which deals with death practices, that are also the topic of part of the will. Since then the ethical will of R. Naphtali Ha- Ha-Kohen Katz became quite popular, and was printed more then 30 times, often with omissions. The last printing is part of a vast edition of the writings of R. Naphtali in 6 large volumes, published by the Jerusalem kabbalistic yeshivah *Ahavat Shalom* in 2001, in which the text of the will is corrected according to a manuscript.
As noted by the late Shmuel Werses in his seminal study of Hebrew autobiographies, ethical wills are the source of the Hebrew autobiography genre. In the ethical will of R. Naphtali, concerns of identity after death lead to personal testimonies of emotions and acts, making this one of the first early modern Jewish egodocuments.

For further reading:
Avriel Bar-Levav, "When I was Alive: Jewish Ethical Wills as Egodocuments," in Rudolf Dekker, ed., *Egodocuments and History: Autobiographical Writing in its Social*

Context since the Middle Ages (Rotterdam: Erasmus University, 2002), 47-59.
Avriel Bar-Levav, "Ritualizing Death and Dying: The Ethical Will of Naphtali Ha-Kohen Katz," in Lawrence Fine ed., *Judaism in Practice: From the Middle Ages through the Early Modern Period* (Princeton: Princeton University Press, 2001), pp. 155-167.
Yehuda Liebes, "A Profile of R. Naphtali Katz from Frankfurt and his Attitude towards Sabbateanism," in Karl Erich Groezinger and Joseph Dan (eds.), *Mysticism, Magic and Kabbalah in Ashkenazi Judaism* (Berlin - New York: de Gruyter, 1995), pp. 208-222.

For further reading:

Avriel Bar-Levav, "When I was Alive: Jewish Ethical Wills as Egodocuments," in Rudolf Dekker, ed., *Egodocuments and History: Autobiographical Writing in its Social Context since the Middle Ages* (Rotterdam: Erasmus University, 2002), 47-59.
Avriel Bar-Levav, "Ritualizing Death and Dying: The Ethical Will of Naphtali Ha-Kohen Katz," in Lawrence Fine ed., *Judaism in Practice: From the Middle Ages through the Early Modern Period* (Princeton: Princeton University Press, 2001), pp. 155-167.
Yehuda Liebes, "A Profile of R. Naphtali Katz from Frankfurt and his Attitude towards Sabbateanism," in Karl Erich Groezinger and Joseph Dan (eds.), *Mysticism, Magic and Kabbalah in Ashkenazi Judaism* (Berlin - New York: de Gruyter, 1995), pp. 208-222.

Copyright © 2012 Early Modern Workshop

EARLY MODERN WORKSHOP: Jewish History Resources

Volume 8: Egodocuments: Revelation of the Self in the Early Modern Period, 2011, University of Texas at Austin, August 21-23

The Ethical Will of R. Naphtali Ha-Kohen Katz

Tsava'at R. Naphtali Ha-Kohen Katz

written ca. 1704-1719, published in 1729

Translated by Avriel Bar-Levav, The Open University of Israel, Israel

Excerpts from The Ethical Will of Rabbi Naphtali ha-Kohen Katz

Avriel Bar-Levav

"The Lord has given and the Lord has taken away, blessed be the name of the Lord from this time forth and evermore" [Job 1:21]. It is written: "Man knows not his time" [Eccles. 9:12] and it is [also] written: "That he will command his children and his household after him" etc. [Gen. 18:19]. These seem like two contradictory verses, because the time might come suddenly, God forbid , "for the days of man are like a shadow that passes away" [Ps. 144:4]. And you should fear a sudden death, God forbid, or dying without being able to speak. [...] You must reproach yourself and mend your ways before death, as was the case with Jacob, Moses, and David, who reproached themselves near their death. But where is all this if one dies suddenly, God forbid? A third verse can decide between the two, in saying: "And the living will lay it to his heart" [Eccls. 7:2], refraining to matters of death. You should prepare a will while you are still in good health, and have your strength. So it occurred to me to do, and so indeed I did.
[...]
Now, I will charge regarding my wife and my sons, in matters of this world.
You, my beloved wife Esther Sheindel, once from our great love we shook hands [usually signaling a legal commitment] together that when either of us should die, the other would pray to die, so that we might quit the world together. I, however, have reconsidered – what have we to do with the secrets of the Merciful One? Certainly, if we live long; additionally, God's decree is fine and acceptable, and a person should not himself spoil [the divine decree], especially if we should not live a long life, Heaven forbid. You hereby have my pardon, and may you live a hundred years, and lay by good deeds your entire life. I completely undo [our compact], as if had never been. If, Heaven forbid, the opposite is decreed [i.e., that you die first], you should do the same [i.e.,

pardon me, as I have to you]; "and the Lord will do what He deems right" [I Chron. 19:13].

I ask you, my beloved, my faultless dove, not to remarry, so that no man will touch your body again. Although I need not ask of you this secret thing [i.e., an allusion to the Kabbalistic esoterica relating to the problems her remarriage would cause after the resurrection of the dead], because of your piety, and since your place in the World to Come is reserved for you, your share will be as mine and your lot will be my lot. Also, you are too old to be wed. I add these words, however, out of my overwhelming love for you. I will pray for you that you should live.

My beloved, my dearest one, as you were faithful to me during my lifetime in this world, so, too, show to me the mercy of truth [a set phrase referring to actions connected with the burial of the dead] after my death, and forgive me for the sin of not fulfilling my obligation in paying your *ketubah* [marriage contract] after all the goodnesses that you bestowed on me during my lifetime, and that were [bestowed] by your father, my father-in-law, the *gaon* [an honorific referring to scholarship], of blessed memory; it is not proper to repay good with evil. We do not deduce what is possible from what is impossible, for I was unable to do so, therefore, please forgive, please pardon, please excuse me, that I may not be called "the wicked man [who] borrows and does not repay" [Ps. 37:21]. [Rather,] may I have repose in the World to Come. Let not "lawlessness grow into a rod of wickedness" [see Ezek. 7:11], and I be called wicked, Heaven forbid. I am certain of your righteousness, that you shall place "we shall do" before "we shall hear" [see, e.g., Exod. 19:8], and forgive me for the rest [of her *ketubah* payment that he is not capable of giving her].

And now, all that remains after me, silver, gold, jewelry, and movable objects, the household utensils, tin, copper, and the other vessels, whatever the mouth can speak and the mind can think: all is yours, completely and irrevocably, forever. My sons shall have no claim to them, whatever the mouth can speak and the mind can think, not even a single *perutah* [an insignificant coin]. Let them not think [i.e., that they have any claim to them], for I did all this in honesty. They, or any one of them, shall have no [claim under] oath or oath by implication, or the taking of [a vow containing the word] *herem* [i.e., an especially severe vow] and a strong manner of possession, against you at all, not even a mere complaint shall they have against you. Even if it were the case that I were to become rich without bounds before my death, for "is there a limit to the Lord's power?" [Num. 11:23], nonetheless, all is yours, in the most effective manner, by the regulation of the Rabbis. You shall have the upper hand, and all your life it shall be yours. What you leave afterwards, [you shall leave] blessing after you; it shall belong to my sons, the beloved and cherished, may God preserve and protect them. I am confident that they shall not think ill of me or of you, for they are righteous and pious, each and every one is equal for good and blessing.

My beloved, my partner, if you wish to live with one of your children in your old age, then choose a good place, where you are certain that you will not be shown disrespect,

neither by your son nor by your daughter-in-law, but to the contrary, those who will honor you and treat you with great respect, as it was when you were with me during my lifetime. In my opinion it will be good with our son the rabbi, Rabbi Isaac Katz, who is the eldest among them, and [for] other reasons. I tend to think, however, that you should live by yourself, that nothing untoward befall you, Heaven forbid.
My beloved, my wife as my own body, go to my grave the eve of every *Rosh Hodesh* [= new month]. If I merit to be buried where you will reside, then go the eve of every *Rosh Hodesh* to pray for my soul and for yours. And what will be possible for me to do, for you as well, shall be to pray before the Throne of Glory for you - this I shall do, too.
My beloved, my spouse, I request of you, that you take care greatly that all the stipulations of this will be fulfilled, from the time of my illness until after twelve months [after my death], and my merit shall be dependent on you.
From the first money of the larger debt that is owed me from the Volhynia district, from the very best, two thousand gold coins shall be set aside by the senior *gabbaim* [officials] for the poor of the Land of Israel. [The monies] collected "as a beam for decorative moldings" [i.e., to the full extent, and from the best of the funds; see BT Ketubot 86a], according to the law of religious trust monies, that are subject to the senior *gabbaim*. They shall take them by *assignatio [= payment order] the sum of two thousand Polish *zehuvim* [= gold coins] for the poor of the Land of Israel. It is as if it has already been collected by the senior *gabbaim* [officials] for the poor of the Land of Israel. I, too, declare a ban against the state that will delay the payment, for even a single hour, and if they will delay it, I shall deliberate with them in the World to Come. I am certain that the congregation of the Lord shall make haste to pay this immediately.
Further, the sum of two hundred gold coins shall be given from this debt to the burial society, the grave diggers of the community of Ostrow, and the sum of two hundred gold coins shall be given to the burial society, the grave diggers of the community of Stepan. That is, the communities, may God preserve and protect them, are to give the amount to the society, and they are to deduct them from the state, as the poll tax; and the aforementioned burial societies will purchase with this an ornament for the synagogue that will seem fit to them. This shall be named after them, only let me be remembered for good orally. For I was a *gabbai* for several years with the aforementioned burial societies. And this shall be a memorial for me.

You, my sons, may God preserve and protect you, with whom God has favored me and given me this - these, my fit sons, are [my] true progeny, excluding the perverse sons [i.e., demonic spawn, resulting from sexual sins, such as nocturnal emissions], who are the plague of humans, with whom I have no truck: "nothing comes of them, nor of their abundance, nor of their wealth; nor is there preeminence among them" [Ezek. 7:11], for they are the spawn of licentiousness. I have already sent them away from me, I have expelled them to a barren region through which no man has passed and in which none dwelled; there shall be their death, and there shall be their burial. They shall not

come forth, for they shall not inherit with my sons, and they have no allotment or inheritance with us. Only, I command my fit sons born to me from my fit wife, modest in her deeds, who is called by the name fitting for her, Esther Sheindel, may she live, the daughter of the great *gaon*, our teacher and master, the rabbi, R. Samuel Shmelke, may his memory be for the life of the World to Come. These are the rabbis, mentioned by name. The first is the rabbi, R. Isaac Eisik Katz, may his light shine; the second is the rabbi, R. Mordecai Katz; the third, the rabbi, R. Bezalel Katz; the fourth, the rabbi, our teacher and master, R. Samuel Shmelke Katz, and the fifth, the rabbi, our teacher and master, R. Shealtiel Eisik Katz – all of them, "the Lord is over them, they live" [Isa. 38:16]. May they live for the World to Come with their wives, their sons, and their daughters, the fit fruit of their loins, too, along with my son-in-law the rabbi, our teacher and master, R. Saadiah Isaiah, may his light shine; and my son-in-law, the rabbi, our teacher and master,Wolf, may God preserve and protect them, with their sons, and their daughters, the fit fruit of their loins, all as one are good. Listen to me, and live.
[...]
You, my fit sons, may God preserve and protect you, who are knowledgeable in all, who are capable of standing in the palace of the King, the Monarch of the world, excluding the demonic spawn, whom I banished and who descended to the great abyss, only you, whom I mention by name: I request of you, for you are familiar with the will of Jacob, who said to Joseph, "I, when I was returning from Paddan, etc." [Gen. 48:7]. Its meaning is that of the commentary of Rashi: I know that in your heart you feel some animus for me, etc. Nonetheless, he sought that he show him the mercy of truth. I, too, like him in this matter, request of you the mercy of truth, and that you should not in your heart feel any [animus] for me for my not having left you an inheritance of silver and gold, as is the way of the world. For everything is a decree from God. The truth, in verity, [is that in] the will that I made in Frankfurt on Main, I mentioned you for good and blessing. Although I left all that I possess to my wife for her entire lifetime, as is proper and correct, nonetheless, my order regarding you is to leave for each a small Torah scroll with the silver and ornaments that belong to them. And also the books of novellae that I had, I divided into five portions, that is, all the Kabbalah books that I had, the likes of which are not to be found in the world, and the books of novellae of my forefathers, "the holy ones that are in the land" [see Ps. 16:3]; the novellae that I composed; my Talmud, in 4 volumes, the notes from my studies and novellae all my life; the books of practical Kabbalah; and the large amulet, I weighed everything, equally, into five portions, so that each of you would have some keepsake. Also some keepsake of silver vessels; also, for my sons-in-law, I set aside for each what he is to receive, and other things that are as I recall: the *kaporet* [Torah Ark curtain] that I purchased for sixty Reichsthalers [i.e., a big sum], to set aside for the synagogue for a burial place. A tear drops from my eye when I remember all those, for the hand of the Lord touched me and burned all that I had, including the Torah scrolls. I sold some [of the books] because of those exigent circumstances, everything I prized, the book of my forefathers,

Kabbalistic books, two volumes of the Talmud, with three wonderfully remaining in my possession. For I collected individual tractates to bind them like the first ones; also an amulet remained; a book of practical Kabbalah, and six small, and a bit large, Torah scrolls, and some small amount of money that remained shall be for my wretched wife, immediately from the beginning, some *perutot* [i.e., a small sum] to spend, so that she would not be humiliated, Heaven forbid. For one cannot rely on any person, but only on God's mercies, who is the Judge of widows. I went forth from my domain, to be a wanderer and sojourner in a not good and spacious land [the opposite of Exod. 3:8], earning a livelihood with difficulty, with my life hanging in the balance, as I awaited gifts from others, with few gifts and much shame, due to my numerous sins. My wife, may she live long, your mother the lioness, was incapable of doing anything and finding any *perutah* [i.e., not even meager sums], for she was created solely for the service of the Lord.

And what was done to me - theft, robbery, and bloodshed - in Poznan and in Frankfurt a. Main, I will write separately, and I will not send their gray hair down to Sheol in blood [following I Kings 2:9], for God shall judge between us. I shall also record the matters regarding Poznan and other matters; aside from this list, every person who has grieved me is forgiven and pardoned.

Now, what shall I do for you, my sons, since a pauper like me has nothing, no money. "Naked came I out of my mother's womb, and naked shall I return there" [Job 1:21], to my eternal home [i.e., to the grave]. I took nothing with me. God is the One who impoverishes and makes rich, who brings down and raises up. Look and see, my father, of blessed memory for the life of the World to Come, not only did he not leave me any inheritance, for I purchased all the books that I had from my forefathers and jewelry for the full price, from other people. Also, he left two sons, my eminent brothers: our honored master and teacher, R. Isaiah of Brod and the rabbi, our master and teacher, R. Aryeh Jehuda Leib, head of the academy and head of the rabbinical court of the community of Plotsk and its surroundings, and a single daughter, she was the modest *Marat* [= Mrs.] Felka, may her soul be bound up in the bond of everlasting life. The situation was extremely pressing at that time, and I did not have food even for a single meal, and I lived in someone's house in a very small room after I had been a captive. Nonetheless, I gladly took them [i.e., the two sons and the daughter] to me. The Lord provided me with respectable livelihood and clothing for them, and I enabled them to study. They are accomplished men, great scholars. I provided them with wives, and I gave [in marriage] my sister to a man, all corresponding to the honor of our family. I did not discredit my family, Heaven forbid, and I cared for them, to travel a long distance to their weddings, when the snows were melting, "that the rushing mighty waters not overtake him" [Ps. 32:6, i.e., becoming a torrent of water]. Additionally, I supported my late brother, our master and teacher, R. Menahem Mendel of Kartchin, my relative, who was impoverished, and [his upkeep] was upon me, and afterwards, when he died, he left three daughters, bereft of all. This touched my heart, and I gave them [in marriage] to

husbands respectably, thanks to God, and I had no mention [in his brother's will, to provide for the daughters]. The Holy One, blessed be He, raised me up and brought me "here, which can only mean kingship" [BT Zevahim 102a, i.e., to my current favorable position]. All my high state [literally, kingship] and my rabbinic standing was gained honestly, thanks to God, unlike other rabbis. I took no great or small action [i.e., to receive the position] in any rabbinate in which I served all those years. Now, in the Lord's love for me, the Lord punished me severely, and honor was taken from the place of its vitality to a bitter place [a wordplay, replacing *kaved* - liver (see BT Hullin 46a) with *kavod* - honor], for "I had such great bitterness" [Isa. 38:17], "the Lord has brought me back empty" [Ruth 1:21].

Now, the Lord, "in whose ways my fathers walked" [from the wording of Jacob's deathbed blessing to Joseph, Gen. 48:15], and who nourishes the entire world, "from the horns of oxen to the eggs of vermin" [BT Shabbat 107b], He will send His angels before you to show you the way in which to walk, and the deeds that you shall do. He will raise your esteem with honor, and He will provide for you from His holy hand, that is full, open, and broad, so that you will not need the gifts [i.e., charity] of flesh-and-blood, nor their loans. I, too, shall make a list of what shall remain after my wife's death, for, in my opinion, the Torah scrolls, the [book of] *Haftarot* [supplementary weekly synagogue readings from the Prophets], and the amulet, will remain, for she will not sell [them] unless there will be great exigency. I will list in a true document, how and what you shall divide, and this list shall be in my wife's possession.

I shall cause for you to be helped; If I will have an opportunity in the world of truth after I receive [divine] judgment and all my punishment, I shall pray before the Throne of Glory on your behalf. And if, Heaven forbid, I will be among the rejected [i.e., from Heaven], and none shall remain banished [based on II Sam. 14:14]; nevertheless, one should take heed [based on BT Pesahim 110b]. I will arouse the merit of our holy Patriarchs on your behalf. And as I acted faithfully toward you in this world, "I will maintain my integrity" [Job 27:5, where this maintenance of integrity is only until death] to you, forever - only come to my grave. And as for you, as well: I request of you, too, to act faithfully with me after my death, for the rectification of my soul. Here the dead inherit the living, for "a son confers privileges upon his father" [BT Sanhedrin 104a], and comport yourselves as I command you today in this will.

I need not exhort you concerning [the recital of] the *Kaddishim* all twelve months. The *Kaddishim* are insignificant in comparison with [leading the] prayer, for the *Kaddishim* were instituted only for children and the uneducated, who are incapable of leading the prayer, which is not the case for you. Understand, the main thing is to pray [i.e., to lead the prayers] on weekdays, with *Kaddish* and *Barkhu* ["Bless," that may be recited only in a quorum and that introduces the main parts of the morning *Shaharit* and evening *Maariv* prayers], whenever this is possible. And when you are traveling, whenever it is possible to assemble a quorum, even in the field, in a place not of danger. Then assemble a quorum to pray and recite the *Kaddishim*. Also study on my behalf, specifically, a

lesson every day after prayer, morning and evening, and the study and the *Kaddishim* will be on my behalf, if there will be a quorum for the Rabbis' *Kaddish*. If there will not be a quorum, then the study shall be [i.e., accounted as if it were] mine [i.e., to my credit]. Similarly, in all lessons, study with a quorum forever, even after the twelve months; recite *Kaddish* by yourselves for a fixed lesson, and do not search for a mourner, unless there will be a scholar, a mourner, always in the lesson; then leave the *Kaddish* for that mourner. Their merit [i.e., that of the other deceased and the *Kaddish* reciter] will be to my merit, because [this is an] a minori ad majus inference: in the twelfth month, the recitation of *Kaddish* ceases, because of the custom of not regarding one's father as being [totally] wicked [the underlying assumption being that only the totally wicked spend twelve months in Gehinnom; and the recital of the *Kaddish* for only eleven months implies that the deceased was not totally wicked]. I forego my honor; to the contrary, this [actually] is to my honor. [Only] in your homes, however, act thusly, but not in public, so as not to steal [the recitation of the *Kaddish*] from the mourner. Act in this manner during your mother's lifetime, as well, for she will forego on my account, as she was faithful with me during my lifetime, and it is an obligation to fulfill the testament of the dead [see BT Gittin 15a]. You are obligated to study the entire twelve months according to the order of study that I wrote for the aforementioned quorum and be rewarded. That is, chapters of *mishnayot* corresponding to [the letters of] my name, the tractate of Berakhot with my novellae in my work *Kedushah u-Verakhah*, and the introduction *Semikhat Hakhamim*. Everything is to be studied theoretically and in detail, especially *shitat hilulim* [see *Kedushah u-Verakhah*, pp. 338-426]. You are permitted to respond and correct any simple mistake, and I shall be thankful and not ashamed. Do not fear to respond, but write to one another: "Mathun, Mathun: that makes four hundred *zuz*" [see BT Berakhot 20a]; and do not let the reasoning [for not reciting *Kaddish* twelve months, which would indicate his] being a wicked person, be an obstacle for you [i.e., that would keep you from performing this all twelve months]. For study is not only in order to extricate a person from Gehinnom, but also [is a way] to ascend from one level to the next. Go and see what is brought in *Zohar Hadash*, *Midrash Ruth*: "It happened that R. Zamirai taught Torah to a person, the son of a wicked one, and he became a Torah scholar, namely, R. Nahum ha-Pekoli [= the cotton dealer]. The wicked one came to him in a dream and said to him: 'From the day that my son learned a single verse I was taken out of my judgment [i.e., his punishment ceased]; when he reads the *Shema* my judgment is removed, whether during the day or during the night. When my son was called "Rabbi," my judgment was completely removed. When he studied in the academy and was called "My master," a seat in the Garden of Eden among the righteous was prepared for me. Each day that new teachings in the Torah are recited in his [= the son's] name, I am adorned with the supernal crown of the righteous. Happy is the portion of one who left a son who labors in the Torah in this world.'" See to what extent a good son exonerates his father. Accordingly, you, my sons, may God preserve and protect you, you are all wise and discerning to study in [a

quorum of] ten, and to teach something new, from now on, forever, every day, [as] the *tamidin* [= the daily sacrifices] in their order [i.e., every day]. Do not be deficient in [the mercy of] truth with my soul, which is your principal remaining for the World to Come [see the Morning Blessings]. Only, have the proper intent in the aforementioned study, as well, and set fixed times for Torah [study] and prayer, also on my behalf, and my merit will be dependent on you. For it is an obligation to fulfill the testament of the dead; and the obligation of honoring one's father is applicable even after his death. Set such times forever, and you will also be relieved on the day of judgment of the second question: "Have you set times for Torah [study]?" [see BT Shabbat 31a]. All my brothers and my grandsons, too, shall conduct themselves in the same manner on my behalf, for they were as sons to me. All my close relatives for whom I acted beneficially in this world to the best of my ability, they, too, should act on behalf of my soul to the best of their ability in Torah and prayer.

You, my sons, may God preserve and protect you, after the death of your mother the lioness, too, engage in Torah and prayer in accordance with all that is written above on her behalf. After twelve months, do all this, and have the proper intent for both of us, for my name and for hers, "for a lamp for one is a lamp for a hundred" [BT Shabbat 122a]. And after I will have received my judgment and received my recompense, so that the accusers will not be able to shut me up and say "Enough," to prevent him [= me], from being an advocate for my sons, I shall gaze upon you favorably, also by the agency of good advocates, our holy forefathers, that you and your children may live long, and be saved from any trouble and distress, and from any plague and illness. In general, just as I acted favorably with you in this world, when I die, I will maintain my integrity with you in the world of truth. For you are all wise and discerning, fearing sin. Be strong and resolute in the fear of the Lord all the days that you live on the earth. I redouble my promise and bequests [i.e., both material and spiritual] , be assured that I shall pray on your behalf, and you will aid [one another]. May the Merciful One answer you and hear your cry, for all that you need, from now and forever. Amen.

You, my sons, may God preserve and protect you, this will, concerning both heavenly matters and the affairs of this world, [is written] entirely with the fear of Heaven. Copy it, so that it will be with each of you, bound finely with some book, and it is good for it to be finely bound with a book of piety and ethics. Also send it to my brothers, my grandchildren, the important members of my family, and to all those [living] close and far.

When I was stricken in my body and my money, and my eyesight was taken away, my son-in-law R. Judah Leib and his eminent wife, my modest daughter, the rabbi's wife, *Marat* Kila, may her soul be bound up in the bond of everlasting life, passed away at an early age, and I drank from the cup of consolations for them - then their son, my grandson, R. Hayyim, shall be as a son to me in every respect, and he, too, shall act towards my soul in the same manner: with greater alacrity than my other grandchildren. And even if some pious person shall desire to copy this will, he shall be permitted to do

so, perhaps he will learn from it some reverence, and his merit, as well, shall be dependent on me. This shall be on condition that it is sensed that, in doing so, he does not act haughtily or in order to aggrandize himself; or in order to deprecate anything or for zealousness. For it is written [Micah 6:8]: "walk modestly with your God," and the person who does not think accordingly shall sense this and distance himself from this [i.e., from haughtiness].

Let you be mindful of this will all your days, and read it constantly, if possible, on the eve of every *Rosh Hodesh*, which would be good. At any rate, [read it] four times a year, namely, on the Fast of Gedaliah, on [the [fastday of] the Tenth of Tevet, the eve of the *Rosh Hodesh* of Nissan, and on [the fastday of] the Seventeenth of Tammuz; and as an inviolable law, during the Ten Days of Repentance. All of this, besides the *yahrzeit* [the anniversary of one's death], which is an obligation, both my *yahr zeit* and that of your mother, and may the fear of Heaven always increase for you. May the Merciful One plant in your hearts love and fear of Him, for all time, *Amen*.

I caution you to confirm and fulfill everything in this testament, and you are to caution your children, as well, as if I had adjured them to adjure their children.

You, my beloved sons, may God preserve and protect you, the priests who are anointed for greatness, whom I mention by name now as I bless you, excluding my sons from the wicked woman, afflicted with leprosy [i.e., his demonic offspring from Lilith, as a result of nocturnal emissions] - may they be negated and effaced so that they will utterly not be remembered. Only you, my fit sons from my wife, the most proper of all women, who always fulfilled the will of her Father in heaven and the will of her husband. I come to caution the adults regarding the children, and the children regarding the adults, to conduct [yourselves] with love and with fraternity for each other. Also with my sons-in-law and my daughters your sisters, and my daughters-in-law, be as Simeon and Levi, the brothers of Dinah, that each should rejoice in his fellow's rejoicing, and also the opposite, Heaven forbid. The older ones are to guide those younger than them. The young are to act respectfully toward the older ones, the older by his age, and the younger by his age. Although you are all wise and temperate, fulfill [what is taught by] the amplification of the [seemingly] extra [letter] *vav* in [Exod. 20:12]: "and *ve*-] your mother" – to include your older brothers [see BT Ketubot 103a], and be loving and amicable to each other, like a friend of Job [a wordplay: *Iyov*, and immediately following:], and not become an enemy [*oyev*]. As regards what you will need from one another, each should help his brothers, including my son-in-law - with good things, words of solace one to each other. Write a letter one to the other, and let each write Torah novellae to his brothers. For you all are great sages. Let each one make known to his fellow his affairs, nature, quality, and standing. [I.e., tell each other] whatever is new with each one, whether good [news] or bad, Heaven forbid, and let not grumbling sunder you apart. I decree, by *nidui*, *herem*, and *shamta* [three types of severe social ostracism, that form the acronym *nahash*, serpent], that one should not hate his brother, his sister, or his brother-in-law, as you were brethren and loving friends in my

lifetime. I especially caution my worthy daughters-in-law who were not raised in my house and did not see our behavior, that they attire themselves in the fear of Heaven and cast off the attribute of pride, and be loving, too, without enmity, to each other, and always speak with one another, the men with the men, and the women with the women. And if anyone were to hinder this, so that one woman would not talk to another, and one man, not to another, because of hatred or bearing a grudge, I will judge and you will be found liable. I greatly request this, be not joined to idols like Ephraim, lest those who sit in the gate talk about them, "and you will find favor [and approbation] in the eyes of God and man" [Prov. 3:4]. I double and triple this caution, and request twice and thrice regarding this secret thing. For peace is great, yea, with every person, and certainly let nothing come between brothers. I shall conclude with the Priestly Blessing, that concludes with "peace." Let you be like the five sons of Mattathias, the Hasmonean High Priest, with one mind, and just as Mattathias their father blessed them, so shall I, too, bless you.

Now, my son, the rabbi, R. Phinehas Isaac ha-Kohen, the oldest of the brothers: continue to grow in Torah, [worldly] wisdoms, and actions, as Isaac son of Abraham, who planted and reaped [literally, found] a hundredfold [see Gen. 26:12], as [the verse's] simple meaning, in his wealth, and in its exposition, in the gates that are found in the halakhah - so, too, may the Lord bless you, that you may plant but not cut [i.e., that your children not die in your lifetime; see BT Moed Katan 9b]; and as Phinehas sons of Eleazar son of Aaron the priest, with whom He made an everlasting covenant and gave him his covenant of peace, so, too, "may the Lord grant you peace" [this and below are from the Priestly Blessing: Num. 6:24-27].

And you my son, the rabbi, R. Jacob Mordecai ha-Kohen, may you be blessed as the Patriarch Jacob was blessed by his father, and may it be fulfilled for you, in general and in detail. May you be highly regarded by the Jews and be highly regarded by the Jews and popular with all his brethren [see Esth. 10:3, and the change from "most of" to "all"]. May your "fame spread through all the provinces [Esth. 9:4], flowing myrrh (*mor dror* [Exod. 30:23, which BT Hullin 139b sees as an allusion to Mordecai in the Torah] as Mordecai, Bilshan [see Ezra 2:2; Neh. 7:7], the redemption came by his agency, thus, "may the Lord bless you."

And you my son, the rabbi, R. Bezalel ha-Kohen, may you be magnified and sanctified [language taken from the *Kaddish*] as Bezalel son of Uri son of Hur of the tribe of Judah, who was endowed with a divine spirit, was full of Torah, wisdom, discernment, and knowledge, to join together the letters with which the heavens and the earth were created, and who made the Tabernacle, so that the Divine Presence would rest upon Israel by his agency and be blessed, thus, "may the Lord bless you."

And you my son, the rabbi, R. Samuel Shmelke ha-Kohen, may you be elevated like the prophet Samuel, who was comparable to Moses and Aaron in his priestly service, who judged Israel, and said: "Testify against me, in the presence of the Lord and in the presence of His anointed one" [I Sam. 12:3]; a heavenly voice appeared in his academy,

and it said: "I am witness" [see BT Makkot 23b]. He derived no benefit from people [see BT Berakhot 10b], rather, "it is the blessing of the Lord that enriches" [Prov. 10:22], thus, "may the Lord bless you."

And you my son, the rabbi, R. Shealtiel ha-Kohen, the son of my old age, arise and ascend as Shealtiel and Zerubbabel son of Shealtiel, the governor of Judah, whom the Lord called "My servant," who was made as a signet [see Hag. 2:23]; and who was chosen by the Lord and built the Second Temple, so that the Divine Presence would rest upon Israel by his agency; and who will recite *Kaddish* in Paradise, for the [new] teaching that the Holy One, blessed be He, will expound among the righteous and the Patriarchs in Paradise, and afterwards he will bless David, thus, "may the Lord bless you" in His mercy.

And you my son-in-law, the rabbi, R. Saadiah Isaiah, may the Lord be your support [*sa'adkha*] to aid, sustain, and aggrandize, like the prophet Isaiah son of Amoz, who was comparable to Moses; with whom the Holy One, blessed be He, spoke mouth to mouth; who reproached Israel, and the book was written of his prophecy; who [= Isaiah] saw more than Ezekiel; and who was "a townsman who saw the king" [BT Hagigah 13b], before the King who reigns over kings, the Holy One, blessed be He, thus, "May the Lord bless you."

And you my son-in-law, the rabbi Zeev Wolf, be praiseworthy like Benjamin son of Jacob, who did not know the taste of sin; who died because of a serpent; in whose portion the Temple was built; and who rests between His shoulders {Deut. 33:12]; may he consume the foe and divide the spoil [see Gen. 49:27]; may he further merit to study and to teach, thus, "May the Lord bless you."

You, yes you, including your wives and daughters and all else that is yours, may you be included in this blessing of mine, and may the Lord add to you a thousandfold thus.

My grandson R. Hayyim, may he adhere to the living [*hayyim*] God and study the Torah of life, may he have a good life, a lengthy life, a blessed life, a life of peace; and may [this blessing] include his sisters.

My brothers, the rabbis, their sons, and all that is theirs, their wives, the sons of my sisters, and all my great and worthy family members, all my relatives, and all my sons-in-law, the excellent rabbis and proper leaders; and all those who acted kindly with me in my lifetime, and will act kindly with my wife, my sons, my grandsons, and all the members of my family, both near and far [i.e., geographically], may they be blessed from heaven by the living God with the blessing "of the dew of heaven" [Gen. 27:28] and the blessing of "the deep that couches below" [Gen. 49:25]. May they be given the blessing of the Patriarch Abraham, that they may grow to multitudes upon the earth, and let there not be calamity and crying in their midst.

May the burial society that will show to me the mercy of truth and will act in accordance with this testament receive a twofold and redoubled blessing, with every gain, salvation, and consolation. May the Merciful One bless each and every one of them in His name.

Let not the blessing of a common priest like me be light in your eyes. Blessed are you all,

be blessed.
With your permission, with your permission, with your permission, my bond has been severed, I am going to my people [i.e., am going to die], while you go to good life and peace; perform commandments and good deeds all your days, a lengthy life with bountiful good and blessing.
So speaks the one who blesses, your father and beloved one, who is worried about standing at the crossroads, that are considered to be dangerous, unescorted, a distant path, taking little; I fall wounded, gone astray, fallen down [the initial letters of the Hebrew words form an acrostic of his name: Naphtali], from a place of action to a place of nonaction. Here, too [i.e., in this world], I did nothing. The one who seeks mercy and compassion, and awaits salvation, to guide me to peace, and rescue me from any enemy and ambush, beasts, and all manner of affliction, from any adversary and evil occurrence on this way. May I merit "to gaze upon the beauty of the Lord, to frequent His temple" {Ps. 27:4], to shelter under the wings of the Divine Presence, to go from strength to strength, and from dwelling to dwelling in Paradise with the righteous and pious of the world, whose copious tears fall.

Naphtali, son of my master, my great father, excellent in his generation, our master and teacher, the rabbi, R. Isaac, the righteous priest, may his memory be for the life of the World to Come.

Copyright © 2012 Early Modern Workshop

EARLY MODERN WORKSHOP: Jewish History Resources

Volume 8: Egodocuments: Revelation of the Self in the Early Modern Period, 2011, University of Texas at Austin, August 21-23

צוואת הגאון הגדול המפורסם מהור
Tsava'at R. Naphtali Ha-Kohen Katz
written ca. 1704-1719, published in 1729

Prepared by Avriel Bar-Levav, The Open University of Israel, Israel

צוואת הגאון ר' נפתלי הכהן כ"ץ
על פי דפוס ראשון ברלין תפ"ט (1729), עם הוספות ותיקונים מכתב יד, הוצאת אהבת שלום, ירושלים תשס"א.

ה' נתן וה' לקח
יהי שם ה' מבורך מעתה ועד עולם.
כתיב כי לא ידע האדם את עתו וגו'
וכתיב למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו וגו'
ואלו הוי כמו שני כתובים המכחישין זה את זה,
כי פן תטרף השעה חלילה
כי ימי האדם הוא כצל עובר
ויש לחוש למיתה פתאומית חלילה
או שימות בלא דיבור
והיכן הוא והיכן אמרותיו לצוות את בניו
והבאים אחריו בהמות ירעו.
וחייב אדם להוכיח [לבניו] ולתקן מעשיו קודם מותו
כמו שמצינו ביעקב ובמשה ובדוד שהוכיחו סמוך למיתתן
ואיה כל אלה כי ימות [האדם] פתאום חלילה.
ובא הכתוב השלישי להכריע ביניהם
באומרו והחי יתן אל לבו – דברים של מיתה
ולהכין צוואה בעודו בחיים טובים
בבריאות גופו ובתקפו.
וכה עלה על דעתי לעשות ועשיתי גם אני.

והנני מסדר [לכם] הסדר
באיך ומה להתנהג אתי עמי מתחילת החולי אשר אמות בו,
כי יבא יום הפקודה כל ימי חליי
ובשעת הגסיסה

ובעת פרידת הנפש מן הגוף
ובעת הנטילה מהמטה להניח על גבי קרקע
ובעת השכיבה על גבי קרקע
ובשעת הטהרה ועשיית הארון ועסקי תכריכין
ובשעת לויה
ובשעת הקבורה עד שיסתום הגולל.
והנהגות אבילות שבעה ושלושים וכל שנים עשר חודש
וכבודי אחר מותי עד עולם,
והנהגות על יאר צייט.
והם עשרים וששה סעיפים,
כמספר שמו הגדול והנורא שם הוי"ה ב"ה [ברוך הוא] לייחד שמו באהבה.
ויהי רצון שתצא נשמתי באחד
אהב"ה ואח"ד שניהם בגימטריא שם הוי"ה ב"ה
כל אחד עולה חצי השם שהוא י"ג
כנגד שלושה עשר מדותיו של רחמים
ויהי רצון שיתנהג עמי במדת הרחמים בשעת הדין,
שבעה עדנים החולפים על האדם,
הוא יפקדנו ברחמים רבים.
[...]
את אשתי האהובה מרת אסתר שינדיל תחי'[ה]
יען כי בפעם אחד מצד החיבה תקענו כפינו זה לזה כמדומה
שאם ימות אחד מאתנו לבקש [רחמי] האל שימות גם השני
באופן שנצא בפעם אחת מזה העולם.
ועתה אחרי שובי נחמתי
כי בהדי כבשי דרחמנא למה לן
ובודאי אם ימלאו שנותינו ויהיה גם כן גזירת אלהים הוא ענין נאה ומתקבל
ולא שיחבול בעצמו
ובפרט אם לא ימלאו שנותינו חלילה.
בכן הנני מוחל לך
ושתחיה עד מאה ועשרים שנים
[ותסגל] מצוות ומעשים טובים כל ימי חייך.
והריני עוקר הענין מעיקרא כאילו לא היה
וכה תעשי גם אתה אם חלילה נגזרת הגזירה להיפך.
וה' הטוב בעיניו יעשה.

בקשתי ממך אהובתי יונתי תמתי שלא תנשאי לאיש
שלא יגע בגופך שום אדם עוד.
אף שאיני צריך לבקש על רזא דנא מצד חסידותיך,
ומזומנת לעולם הבא
ומחלקך יהא חלקי ומגורלך יהא גורלי
בשגם זקנת מהיות לאיש

אך לרוב החיבה יתירה אנכי מדבר עמך עד כה
ואתפלל בעדך וחיי.

אהובתי חביבתי כאשר היית באמנה אתי בחיי בזה העולם
כן תעשי עמדי חסד של אמת אחרי מותי
ומחול על אותו עון שאיני יוצא ידי חובתי נגדך בפרעון כתובתך
אחר כל הטובות שגמלת עמי בחיי
ואשר עשה אביך חמי הגאון ז"ל
איני כדאי לשלם רעה תחת טובה.
[אמנם אין דנין אפשר משאי אפשר
כי אין סיפוק בידי לעשות
לכן חמול נא סלח נא מחול נא
שלא אקרא לוה רשע ולא ישלם.
ויהיה לי נייח לעולם הבא
ולא יהיה חמס קם למטה ואקרא רשע חלילה.
ובטוח אני בצדקותיך שתקדימי נעשה לנשמע ותמחול לי המותר.]

ומעתה כל הנשאר אחרי
כסף וזהב ותכשיטין ומטלטלין וכלי בית בדיל ונחושת ושאר הכלים
מכל מה שהפה יכול לדבר והלב לחשוב
הכל הוא שלך לחלוטין ולצמיתות עלמין
ואין לבניי שי'[חיו] [שום] נגיעה בהם
מכל מה שהפה יכול לדבר והלב לחשוב
אפילו פרוטה אחת.
ולא יחשבו
כי באמונה עשיתי כל אלה
ואין להם או לאחד מהם עליך שום שבועה וג"ש [וגלגול שבועה]
וק"ח [וקבלת חרם] וח"ר [וחזקה רבה] בעולם
אפילו תרעומת בעלמא אין להם עליך
ואף כולי האי ואפשר שאתעשר עוד קודם מותי לאין קץ
כי היד ה' תקצר
עם כל זה הכל הוא שלך בכל אופן היותר מועיל על פי תיקון חז"ל
ונכי ארכבך אתרין ריכשי לזכות ולא לחובה
וידך על העליונה.
וכל ימי חייך הכל הוא שלך
ומה שתניח אחר כך ברכה אחריך יהיה שייך לבני יצ"ו האהובים והנעימים
ובטוח אני בהם שלא יהרהרו אחרי ואחריך
כי צדיקים וחסידים כולם כאחד שוים לטובה ולברכה.

אהובתי [אשתי] צמדתי
אם רצונך [לדור] אצל אחד מבניך לעת זקנתך
אזי תבחר בטוב מקום שאתה בטוח שלא יפגעו בכבודך לא בנך ולא כלתך

ונהפוך הוא אשר יכבדוך בכבוד גדול כאשר היית אצלי בחיי.
ולדעתי הוא הטוב אצל בנינו זה הרב רבי יצחק כ"ץ
שהוא אח הגדול [שבהם], ושאר טעמים.
אמנם דעתי נוטה לקבוע לך מדור בפני עצמך ולא יכשלו בך חלילה.

אהובתי אשתי כגופי תלך על קברי כל ערב ראש חודש
אם יזכני ה' שאהיה קבור במקום דירתך.
תלך כל ערב ראש חודש להתפלל בעדי על נשמתי עלי ועליך.
ומה שיהיה אפשר לי לעשות גם בעבורך להתפלל לפני כסא כבודו בעדך אעשה גם אני.

אהובתי זוגתי בקשתי ממך שתשגיח מאוד שקויים כל דברי הצוואה הזאת
משעת חוליי עד אחר י"ב חודש
וזכותי יהיה תלויה בך.

ממעות ראשון של חובי הגדול שיש לי על גליל וואלין
יופרש [משופרי דשופרי] ביד הגבאים הגבוהים דעניי ארץ ישראל
והם יוציאו בכשורי לצלמי כדין מעות הקדש אשר יד הגבאים הגבוהים תקיפא עליהם
ויוציאו מהם על ידי אסי"ג סך שני אלפים זהובים פו'[לניים] לעניי ארץ ישראל.
והוא כאילו כבר גבוי ביד הגבאים הגבוהים דעניי ארץ ישראל.
וגם אני גוזר בחרם על המדינה שלא יעכבו זה הפרעון אפילו שעה,
ואם יעכבו אשפוט עליהם בעולם הבא.
ובטוח אני בעדת ה' שיזדרזו עצמם לשלם זה מיד.

עוד יתנו מזה החוב סך מאתיים זהובים פו' לחברא קדישא קברנים דק"ק אוסטרהא,
וסך מאתיים זהובים פו' לחברה קדישא [קברנים] דק"ק סטעפאן
דהיינו שהקהילות יצ"ו יתנו הסך להחברא והם [ינכו אותו] להמדינה על כרגא דמלכא.
והחבורות הקדושות הנ"ל יקנו (מזה) [איזה] תכשיט לבית הכנסת אשר יוכשר בעיניהם
ויהי נקרא על שמם
רק זכרוני יעלה לטובה בעל פה כי הייתי גבאי כמה שנים אצל החבורות קדושות הנ"ל
ויהיה לי לזכרון.
אתם בני יצ"ו [ישמרכם צורכם וגואלכם]
אשר חנן אלהים אותי בכם ונתן לי אלהים בזה
המה בניי הכשרים הם זרע אמת
לאפוקי בנים משחיתים המה נגעי בני אדם
אין לי עסק בהם ולא מהם ולא מהמונם ולא מהמהם ולא בהם
כי בני זנונים המה
וכבר שלחתים מעל פני ודחיתים אל ארץ גזירה
ארץ אשר לא עבר בה איש ולא ישב אדם שם
שם תהא מיתתם ושם תהא קבורתם
לא יבואו החוצה כי לא ירשו עם בני ואין להם חלק ונחלה עמנו
רק אני מצוה לבניי הכשרים הנולדים לי מאשתי הכשרה הצנועה במעשיה
היא הנקראת בשמה נאה לה אסתר שיינדיל שתחי'[ה]

בת הגאון הגדול מוהר"ר שמואל שמעלקע זלה"ה
ה"ה [הלא המה] הרבנים הנקראים בשמם
הראשון הרב רבי יצחק איצק כץ נ"י
והשני הרב רבי מרדכי כ"ץ
והשלישי הרב בצלאל כ"ץ
והרביעי הרב מוהר"ר שמואל שמעלקע כ"ץ
והחמשי הרב מוהר"ר שאלתיאל אייזיק כ"ץ
כולם ה' עליהם יחיו חיים לעולם הבא עם נשיהם ובניהם ובנותיהם ויוצאי חלציהם הכשרים גם כן.
וחתני הרב מוהר"ר סעדיה ישעיה נ"י
וחתני האלוף מוהר"ר וואלף יצ"ו
עם נשיהם בנותי הכשרות מאשתי הנ"ל
עם בניהם ובנותיהם ויוצאי חלציהם הכשרים
כולם כאחד טובים
שמעו אלי ותחי נפשיכם.

אנוכי הולך בדרך כל הארץ וחזקתם והייתם לאנשים
ושמרתם את משמרת ה' אלהיכם ללכת בכל דרכיו לשמור חוקותיו מצותיו משפטיו ועדותיו
ככתוב בתורת משה למען תשכילו את כל אשר תעשון ואת כל אשר תפנו שם.
[...]
אתם אהובי בניי הכשרים יצ"ו הנאהבים והנעימים אשר קראתי בשמם הנזכרים
לאפוקי בני בלי שם הפסולים מאשה קשת רוח
רק אתם מאשתי הכשרה
כל מה שכתבתי אינו אלא זכירה בעלמא
כי הלא כולכם חכמים ונבונים יודעים את התורה ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים את התורה
וכל המצוות אשר יעשרה אותם האדם וחי בהם
ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כולכם היום.
רק אזכיר לכם דברי איזה דברים פרטיים
ואיך פירושו זילו גמורו
כי המה פרט וכלל וכלל ופרט.

כתיב והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני
הרי כלל גדול היא הקדושה [...]
ועתה אודיעכם מה שכתב האר"י ז"ל הובא בסדר תפלות שלו
א"ך טוב לישראל
המה כ"א דברים המקדשים את האדם [...]

אתם בני הכשרים יצ"ו המשכילים בכל מדע
אשר יש להם כח לעמוד בהם בהיכל המלך מלכו של עולם
לאפוקי בנים זרים אשר הרחקתים וירדו לנוקבא דתהומא רבה
רק אתם אשר הזכרתיכם בשמות
בקשתי מכם הלא ידעתם צוואת יעקב אבינו שאמר ליוסף
ואני בבואי מפדן וגו'

ופירושו כפירוש רש"י ואף שידעתי שיש בלבך עלי וכו'
עם כל זה ביקש לעשות עמו חסד של אמת.
אף אני כמוהו בענין זה
והוא לבקש ממכם חסד של אמת
ולא יהא בלבבכם עלי שום [!] על שלא הנחתי לכם ירושת כסף וזהב כדרך כל הארץ
הלא הכל גזירת אלהים היא.
אמת נכון הדבר הצוואה שעשיתי בפראנקפורט דמיין
זכרתי אתכם לטובה ולברכה
אם אמנם גם אשתי
הנחתי כל אשר לי לאשתי לכל ימי חייה כראוי וכנכון
עם כל זה פקדתי אתכם להניח לכל אחד ספר תורה קטנה עם כסף ותכשיטין השייכים להם
וגם חידושי ספרים שהיה לי חלקתי לחמשה חלקים
דהיינו כל ספרי קבלה שלי שלא נמצאו בעולם כמותם
וספרי חידושי אבותי הקדושים אשר בארץ המה
וחידושים שחברתי אני
וש"ס שלי בד' כרכים
וראשי פרקים מלמודי שחדשתי כל ימי
וספרי קבלה מעשיות
והקמיע הגדול שלי
הכל שקלתי עין בעין לחמשה חלקים שיהיה לכל אחד מכם זכרון
גם איזה זכרון כלי כסף.
גם לחתניי הפרשתי לכל אחד לפי עניינו.
וכי אית תחומין במעי
בשגם זכרי הפרוכת שקניתי בעד ששים ר"ט להקדיש לבית הכנסת בעד מקום קבורה
תרד עיני דמעה בזכרי כל אלה כי נגע בי יד ה' ונשרף כל אשר לי והספרי תורה
וכמה מכרתי מפני הלחץ זו הדחק
וכל מחמד עיני ספרי אבותי וספרי קבלה ושני כרכים מהש"ס,
ושלושה המה נפלאו שנשארו תחת רשותי
כי לקטתי מסכת יחידות לכורכם כמו אלו (האחד) [הראשונים]
גם קמיע נשאר,
וספר קבלה מעשיות,
וששה ספרי תורה קטנים וגדולים קצת,
ואיזה כסף מעט שנשאר שיהיה לאשתי העלובה מיד בהתחלה איזה פרוטות להוצאה
שלא תתבזה חלילה
כי אין להשען על שום אדם כי אם על רחמי ה' שהוא דיין אלמנות
ויצאתי ממחיצתי להיות נע ונד בארץ לא טובה ורחבה,
ופרנסתי בדוחק
חיי תלויים מנגד בציפיתי למתנות אחרים שמתנתם מעוטה וחרפת מרובה בעו"ה
ואשתי תחיה אמכם הלביאה אינה ביכלתה לעשות ולהמציא שום פרוטה
כי היא נבראת לעבודת ה' בלבד.

ומה שנעשה לי גזל וחמס ושפיכות דמים בפראנקפורט דמיין
ארשום ברשימה בפני עצמו
ולא אניח דם שיבתם בשלום שאול כי האלהים ישפוט בינינו
גם ארשום עניני פוזנן ושאר ענינים
וזולת זאת הרשימה שרי ומחול לכל דמצער לי.

ועתה מה אעשה לכם בניי
כי לרש כמוני אין כל ואין כסף
ערום יצאתי מבטן אמי וערום אשוב לבית עולמי
לא לקחתי עמי שום דבר
האלהים הוא המוריש והמעשיר משפיל אף מרומם.
הביטו וראו אבי מורי זלה"ה לא די שלא הניח לי שום ירושה
כי כל ספרים שהיה לי מאבותי ותכשיטין קניתים בכסף מלא מאנשים אחרים
אף גם שהניח שני בנים המה אחיי המופלגים כבוד מוהר"ר ישעיה מבראד
והרב מוהר"ר אריה יהודה ליב ר"מ ואב"ד דק"ק פלאצק ואגפיה
ובת אחת היא היתה אחותי הצנועה מרת פעלקא תצנב"ה
ובעת ההיא היה לי דחיקא לי שעתא טובא שלא היה לי אף מזון סעודה אחת
ודרתי בשכנות בחדר קטן מאד אחרי השביה
ועם כל זה לקחתים אלי בשמחה
וה' הזמין לי פרנסתם והלבשתים בכבוד ונתתים ללמוד
והמה אנשים גוברין לומדים גדולים
ונתתי להם נשים
ואת אחותי נתתי לאיש
הכל לפי כבוד משפחתינו לא פגמתי במשפחה חלילה.
וטפלתי עמהם ליסע על חתונתם לדרך רחוקה
בעת הפשרת שלגים ממש לשטף מיום רבים אליו גו'.
וגם את אחי המנוח מוהר"ר מנחם מענדל מקראטשין קרבתי שהיה עני גדול והיה מוטל עלי
ואחר כך מת והניח שלושה בנות ערומות פגע לבי
ונתתים לאנשים בכבוד ת"ל [תהלה לאל]
ולא היה לי שום זכרון.
והקב"ה גדלני והביאני עד הלום זו מלכות
וכל הרבנות שלי היה בכשרות [ת"ל] לא כן שארי רבנים
ולא עשיתי שום פעולה גדולה או קטנה בשום רבנות שהייתי כל אותן השנים.
ועתה באהבת ה' אותי יסר יסרני יה וניטל הכבוד ממקום חיותה למקום מרה
כי מר לי מר ריקם השיבני ה'.

ועתה האלהים אשר התהלכו אבותי לפניו ואשר זן את העולם מקרני ראמים עד ביצי כינים
הוא ישלח מלאכיו לפניכם להורות לכם הדרך אשר ילכו בה ואת המעשה אשר יעשון
והוא ירום קרנכם בכבוד
והוא יפרנס אתכם בכבוד מידו הקדושה המלאה הפתוחה והרחבה
שלא תצטרכו לידי מתנת בשר ודם ולא לידי הלואתם

ואני עשה גם כן רשימה מה שישאר אחרי מות אשתי
כי ישארו לדעתי הספר תורה והפטו[רות?] וקמיע השמות
כי לא תמכור אם לא יהיה נחץ ודחק גדול.
וארשום בכתב אמת באיך ומה תחלקו,
והרשימה תהיה ביד אשתי.

ואני אהיה לכם מעיר לעזור אם יהיה לי פתחון פה בעלמא קשוט אחרי שאקבל דין וכל עונשי
אתפלל לפני כסא כבודו בעדכם
ואם חלילה אהיה מן הנדחים אף כי לא ידח ממנו נדח
אך למיחש מיהא בעי
אזי אעורר זכות אבותינו הקדושים בעבורכם
וכאשר הייתי באמנה אתכם בזה העולם
לא אסיר תומתי מכם עדי עד
רק תבואו על קברי
וגם אתם בקשתי מכם גם כן להיות באמנה אתי לאחר מותי לתקן נשמתי
וכאן המתים יורשים את החיים כי ברא מזכה אבא
והתנהגו כאשר אני מצווה אתכם היום בצוואה זו.

איני מצוה אתכם על הקדישים כל י"ב חודש
אמנם הקדישים מלתא זוטרתא היא נגד התפילה
כי הקדישים לא נתקנו אלא בשביל התינוקות ועמי הארץ שאין יכולין להתפלל לפני העמוד
מה שאין כן אתם
תתפסו העיקר להתפלל בחול לפני העמוד בקדיש וברכו כל זמן שיהיה באפשר
וכשתהיו בדרך כל זמן שיהיה באפשר ללקוט מנין אף בשדה במקום שאין סכנה
אז תלקטו מנין להתפלל ולומר קדישים.
גם תלמודי עבורי דוקא שיעור בכל יום אחר התפלה בבוקר ובערב
והלימוד והקדישים יהיו בעבורי באם יהיה מנין לקדיש דרבנן
ואם לא יהיה מנין יהיה הלימוד שלי
וכן בכל השיעורים שתלמדו במנין עד עולם אף אחר י"ב חודש
תאמרו קדיש בעצמכם על השיעור הקבוע ולא תחפשו אחר אבל
אם לא שיהיה איזה למדן קבוע תוך השיעור ההוא אבל
אז תניחו הקדיש להאבל ההוא יהיהה זכותם תלוי בי.
קל וחומר בחודש י"ב שפוסקין לומר קדיש בשביל המנהג שלא לעשות לאביו רשע,
אני מוחל על כבודי
ונהפוך הוא כי זהו קל וחומר כבודי
אך רק בבתיכם תתנהגו כן ולא בפרהסיא
ושלא לגזול את האבל.

ואף בחיי אמכם תנהגו כן
כי היא תמחול נגדי כאשר היתה באמנה אתי בחיי
ומצוה לקיים דברי המת.
ואתם מחויבים ללמוד כל י"ב חודש כסדר הלימוד שכתבתי למנין הנזכרים ונשכרים

והיינו פרקי משניות כסדר שמי
ומסכת ברכות עם חידושים בחיבורי קדושה וברכה
והקדמה סמיכות חכמים
הכל ילמדו בעיון, ובפרט שיטת הילולים.
וניתן לכם רשות לתקן ולהשיב איזה שגיאה בעלמא,
ואודה ולא אבוש,
אך אל יבהלו להשיב.
ויכתבו זה לזה,
ומתון מתון ארבע מאות זוזים שוויא.
ואל תהיה לכם האמתלא שלא לעשות רשע למכשול ולפוקא,
דהרי הלימוד אינו בשביל להוציא מן הגהינם לבד,
רק גם להעלות ממדרגה למדרגה.
פוק חזי מאי דהובא בזוהר חדש מדרש רות
מעשה דרבי זמיראי שלמד תורה להוא בן גברא רשיעא ונעשה תלמיד חכם
הוא רבי נחום הפקולי.
ובא לו זה האיש רשע בחלום ואמר לו
מן יומא דידע בני חד פסוקא – אפקו לי מן דינא
כיון דקרי קריאת שמע – סלקין דינאי בין ביממא בין בלילא זימנא חדא,
כיון דקרי בי רב – אעברו דינאי מכל וכל,
כיון דאסכמתא וקרו ליה רבי – אתקינו כורסי בגינתא דעדן ביני צדיקיא.
וכל יומא דמחדשין באורייתא משמיה – מעטרין לי בעטרא עילאה דצדיקיא אתעטרין.
זכאה איהו חולקיה דשבק ברא דלעון באורייתא בהאי עלמא וכו' עכ"ל [עד כאן לשונו].
הרי כמה ברא טבא מזכי אבא
ולכן אתם בניי יצ"ו הלא כולכם חכמים ונבונים ללמוד בעשרה ולחדש בה דבר
מעתה ועד עולם בכל יום תמידין כסדרן.
[חסד] של אמת עם נשמתי אל תחסרו
והוא הקרן קיימת לכם לעולם הבא
רק תכוונו גם כן בלימוד כנ"ל ולקבוע עתים לתורה ולתפילה גם בעבורי
וזכותי יהיה תלוי בכם במזכים.
והלא מצוה לקיים דברי המת
ומצות כיבוד אב הוא אף לאחר מיתה.
ובקביעות עתים אלו עד עולם תפטרו גם כן ביום הדין מן שאלה שניה
קבעת עתים לתורה.
וכל אחיי ונכדיי יתנהגו גם כן בעבורי
הלא גם המה היו לי לבנים.
וכל בני משפחתי הקרובים אשר הטבתי גם עמהם בזה העולם בכל האפשר
יעשו גם כן בעבור נשמתי כל האפשר בתורה ובתפילה.

ואתם בניי יצ"ו אחרי מות אמכם הלביאה תתנהגו גם כן בתורה ובתפילה ככל הכתוב למעלה בעבורה
ואחר י"ב חודש תעשו כל אלה ותכוונו לשם שנינו כל אחד לשמי ושמה
נר לאחד נר למאה.

[ואנחנו] נחלץ חושים בעבורכם אחר שאקבל דיני ותשלום גמולי
שלא יכלו המסטינים לסתום פי ולומר דיי להפקיע את עצמו.
ואשקיף עליכם בהשקפה טובה אף על ידי מליצים טובים אבותינו הקדושים
למען ירבו ימיכם וימי ביניכם
ותנצלו מכל צרה וצוקה ומכל נגע ומחלה.
כלל הדבר כאשר הייתי באמנה אתכם בזה העולם
אם אגוע לא אסיר תומתי מכם בעלמא דקשוט
כי כולכם חכמים ונבונים בעלי יראת חטא.
וחזקו ואמצו ביראת ה' כל הימים אשר אתם חיים על האדמה.
וכפלתי הבטחות והיעודים שיהיה לבם בטוח שאתפלל בעדם,
ואתם תהיו מעיר לעזור.
הרחמן הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקותיכם בכל הצטרכות שלכם מעתה ועד עולם אמן.

אתם בניי יצ"ו
הצוואה הזאת במילי דשמיא אף בעסקי העולם הזה כולה היא ביראת שמים.
יעתיקו אותה ותהיה אצל כל אחד ואחד מאתם מכורך יפה אצל איזה ספר,
וטוב להיות מכורך עם איזה ספר היראה והמוסר.
גם תשלחו לאחיי ולנכדיי ולבני משפחתי החשובים ולכל קרובים והרחוקים.

וכאשר שלקיתי בגופי ובממוני ונלקח מאור עיני
שהלכו לעולמם רכי השנים חתני הרב מוהר"ר יהודא ליב
ואשתו החשובה היא בתי הצנועה מרת קילא תנצב"ה
ושתיתי עליהם כוס תנחומין
אזי גם בנם נכדי רבי חיים יהיה לי לבן לכל דבר,
ויתנהג גם כן עם נשמתי ככל הנזכר מזורז יותר משאר נכדיי.
ואף אם איש אחר ירא חטא ירצה להעתיק הצוואה זו תתנו לו
אולי ילמד מתוכו איזה יראה ויהיה גם זכותו תלוי בי
בתנאי שתרגישו בו שאינו עושה לשם יוהרא או להתפאר אותי או לגנות איזה דבר ולקנאות
והצנע לכת עם אלהיך כתיב
האיש ההוא אשר לבו בל עמו תרגישו ותרחיקו מזה.

הצוואה הזאת תהיה נגד עיניכם כל ימיכם,
ותקראו אותה תמיד אם אפשר בכל ערב ראש חודש מה טוב,
ועכ"פ [ועל כל פנים] ד' פעמים בשנה
והם בצום גדליה בעשרה בטבת בערב ראש חודש ניסן ובי"ז בתמוז
ובחוק ולא יעבור בעשרת ימי תשובה
והכל זולת היארצייט שהוא חיוב
הן יאר צייט שלי והן של אמכם
ותמיד יתוסף לכם יראת שמים.
הרחמן הוא יטע בלבבכם אהבתו ויראתו כל הימים אמן.
על כל דברי הצווא הזאת אני מזהירכם לאשר ולקיים ושיזהירו גם לבניהם
כאיל השבעתים שישביעו לבניהם.

אתם אהובי בני יצ"ו הכהנים המשוחים למשחה ולגדולה
אשר אזכירם בשמם עתה בברכתי אותם
לאפוקי בני המרשעת נגע הצרעת יתבטלו וימחו מן העולם לבל יזכרו ויפקדו
רק אתם בניי הכשרים מאשתי הכשרה בנשים שעשתה תמיד רצון אביה שבשמיים ורצון בעלה.
באתי להזהיר הגדולים על הקטנים וקטנים על הגדולים
שתתנהגו באהבה ובאחוה זה עם זה
גם עם חתניי ובנותי אחותיכם וכלותיי
תהיו כשמעון ולוי אחי דינה שתשמחו כל אחד בשמחת חבירו וכן להיפך חלילה.
ועל הגדולים מוטל להדריך את הקטנים מהם בשנים,
והקטנים ינהגו כבוד בגדולים הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו.
אף שכולכם חכמים ושקולים תקיימו ריבוי הוא"ו ואת אמך – לרבות אחיך הגדול
ותהיו אוהבים וחבירים וריעים זה לזה
כחברי דאיוב שלא יתחלפו לאויב
ומה שיצטרכו זה לזה יעזור איש את אחיו, וחתניי בכלל,
ובדברים טובים דברי ניחומים זה לזה,
ולכתוב אגרת זה לזה.
וחידושי תורה יכתבו איש לאחיו כי כולכם חכמים גדולים.
ויודיע כל אחד לחבירו עניינו ומהותו ואיכותו ומעמדו ומה שיתחדש לכל אחד
אם לטוב אם לרע חלילה.
ולא יהיה נרגן מפריד ביניכם.
וגזרתי נח"ש שלא ישנאו איש את אחיו ואת אחותו וגיסו
כאשר היו אחים וריעים אהובים בחיי.
וביותר אני מזהיר כלותי החשובות
אשר לא נתגדלו בביתי ולא ראו הנהגותינו
שילבשו יראת שמים וישליכו מדת הגאוה ויהיו אהובים גם כן בלי שום שנאה זו לזו
וידברו תמיד איש את רעהו ואשה את רעותה.
ומי שיעכב בדבר זה שלא ידברו זו לזו או זה עם זה מחמת שנאה או נטירה
אנכי אשפוט ויעשה רושם להתחייב והעבר אין.
ובקשתי מאד על דבר זה להיות בחיבור עצבי אפרים לבל ישיחו בהם יושבי שער
וימצאו חן ושכל טוב בעיני אלהים ואדם.
ואני כופל ומשלש אזהרה זו ומבקש פעמים ושלש על רזא דנא
כי גדול השלום אף עם כל אדם,
ק"ו [קל וחומר] שלא להיות בין אחים יפריא.
ואני אסיים בברכת כהנים החותמים בשלום.
ותהיו כחמשה בני מתתיהו כהן גדול חשמונאי בלב אחד
ואשר ברכם מתתיהו אביהם כה אברכם גם אני.

אתה בני הרב רבי פנחס יצחק הכהן גדול האחים
תהיה הולך וגדול בתורה ובחכמה ובמעשים
כיצחק בן אברהם אשר זרע ומצא מאה שערים,
כפשוטו – בעשרו,

וכמדרשו – בשערים המצוינים בהלכה.
כן יברכך האל
ותזרע ולא תחצד.
וכפנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן אשר כתר לו ה' ברית עולם ונתן לו בריתו שלום –
כן ישים לך ה' שלום.

ואתה בני הרב רבי מרדכי יעקב הכהן
תתברך כאשר נתברך יעקב אבינו מאביו
ויקוים בך בכלל ובפרט
ותהיה גדול ליהודים ורצוי לכל אחיו
ושמעך הולך בכל הארצות
ראש מר דרור
כמרדכי בלשן אשר באה גאולה על ידו –
כן יברכך האל.

ואתה בני הרב רבי בצלאל הכהן
תתגדל ותתקדש כבצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה
אשר היה יודע לכוין דעת עליון והיה מלא בתורה ובחכמה ובתבונה ובדעת
לצרף אותיות שנבראו בהן שמים וארץ
ועשה המשכן ושרתה שכינה על ידו בישראל ונתברך –
כן יברכך האל.

ואתה בני הרב רבי שמואל שמעלקא הכהן
תתרומם כשמואל הנביא אשר היה שקול כמשה ואהרן בכהניו
ואשר שפט את ישראל
ואמר ענו בי נגד ה' ונגד משיחו
והופיעה בת קול בבית מדרשו ויאמר עד
ולא היה נהנה מהבריות כי אם ברכת ה' היא תעשיר –
כן יברכך האל.

ואתה בני הרב רבי שאלתיאל אייזיק הכהן בן זקונים
תתנשא ותתעלה כשאלתיאל וזרובבל בן שאלתיאל פחת יהודא
אשר קראו ה' עבדי והושם כחותם
ונבחר לה' ובנה בית שני והשרה שכינה בישראל על ידו
ועתיד לומר קדיש בגן עדן על האגדה שידרוש הקדוש ברוך הוא בין הצדיקים והאבות לעתיד בגן עדן
ואחר כך יברך דוד –
כן יברכך האל ברחמיו.

ואתה חתני הרב רבי סעדיה ישעיה המקום יהיה בסעדך לעזר ולסעד
ותתפאר כישעיה בן אמוץ הנביא
אשר היה שקול כמשה רבינו שדיבר עמו הקב"ה פה אל פה
והוכיח את ישראל ונכתב ספר נבואתו

וראה יותר מיחזקאל והיה בן כרך כשר לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה –
כן יברכך האל.

ואתה חתני ה' הרבני מהור"ר בנימין זאב וואלף
תתהלל כבנימין בן יעקב אשר לא טעם טעם חטא ומת בעטיו של נחש
ונבנה בית המקדש בחלקו ובין כתיפיו שכן
עוד יטרוף טרף ויחלק שלל
עוד יזכה ללמוד וללמד –
וכן יברכך האל.

ואתם גם אתם לרבות נשיכם ובניכם ובנותיכם וכל אשר לכם יהיו בכלל הברכה, זו משלי,
וה' יוסף ברכה עליכם אלף פעמים ככה.

נכדי רבי חיים ידבק באלהים חיים וילמוד תורת חיים
ויחיה חיים טובים, חיים ארוכים, חיים ברוכים, חיים של שלום, ואחיותיו בכלל.

אחיי הרבנים ובניהם וכל אשר להם ונשיהם ובני אחותיי וכל בני משפחתי הגדולים והחשובים
וכל קרובי וכל מחותניי הרבנים המופלגים והקצינים נבונים
וכל אשר גמלו חסד עד עתה אתי בחיים וגימלו עוד חסד עם אשתי ובני ונכדיי
וכל בני משפחתי הקרובים והרחוקים
יתברכו מאלהים חיים מן השמים בברכת שמים מעל וברכת תהום רובץ תחת
ויתן להם ברכת אברהם אבינו ויפרצו לרוב וידגו לרוב בקרב הארץ
ולא יהיה פרץ וצוחה במחיצתם.

והחברא קדישא אשר יגמלו אתי חסד של אמת
ויתנהגו כפי הצוואה זו
יתברכו בברכה כפולה ומכופלת בכל מיני מעלות ישועות ונחמות.
הרחמן הוא יברך את כל אחד ואחד מהם בשמו
ואל יהיה להם ברכת כהן הדיוט כמוני קלה בעיניהם.
ברוכים אתם כולכם ברוכים תהיו.

ברשותכם ברשותכם ברשותכם נתפרדה החבילה
הנני הולך לעמי
ואתם תלכו לחיים טובים ולשלום
ותסגלו מצוות ומעשים טובים כל ימי חייכם
חיים ארוכים ברוב טובה וברכה.

כה דברי המברך
אביכם ואהובכם הדואג לעמוד על פרשת דרכים אשר הם בחזקת סכנה
והולך בלי לוויה אורחא רחיקא וזוודא קלילא
נפול **פ**צוע **ת**ועה **ל**כוד **י**רוד
ההולך ממקום שעושים למקום שאין עושין
וגם פה לא עשיתי מאומה

השואל חסד ורחמים ומצפה לישועה
להדריכני לשלום ולהצילני מכף כל אויב ואורב וחיות רעות ומכל מיני פורענויות
ומכל שטן ופגע רע בדרך זה
ואזכה לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו ולחסות תחת כנפי השכינה
ולילך מחיל אל חיל מישיבה לישיבה בגן עדן עם צדיקי וחסידי עולם
המעתיר בדמעות שליש
נפתלי
בן לאדוני אבי הגדול המופלג בדורו
מורינו ורבינו הרב רבי יצחק כ"ץ
זכרונו לברכה לחיי העולם הבא.

Publisher: The latest edition is by Ahavat Shalom Yeshiva, Jerusalem 2001, vol. 2, pp. 465-502
Archive: http://www.hebrewbooks.org/pdfpager.aspx?req=24970&pgnu

Copyright © 2012 Early Modern Workshop